

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Przemysław Okowicki

Protokolant: st. sekr. sąd. Joanna Perlicjan

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2020 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **Firmy Handlowej (...) I. D. sp. k. z siedzibą w R.**

przeciwko **E. S.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powódki Firmy Handlowej (...) I. D. sp. k. z siedzibą w R. umowę darowizny własności nieruchomości położonej w miejscowości W., gmina W., powiat (...), stanowiącej działkę oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,0532 ha, zabudowaną, dla której Sąd Rejonowy w Trzciance VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w Czarnkowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), zawartą w dniu 11 października 2019 r. pomiędzy

J. S. i E. S. przed notariuszem M. K. w siedzibie jego Kancelarii Notarialnej w P. (Repertorium A Nr (...)), dla ochrony wierzytelności powódki przysługującej wobec J. S. a wynikającej z wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt IX 821/19;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 30.657 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Przemysław Okowicki

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 11 lutego 2020 r. przeciwko pozwanej E. S. powódka Firma Handlowo Usługowa (...) I. D. sp.k. z siedzibą w R. domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny, której przedmiotem było przekazanie pozwanej przez J. S. własności nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,0532 ha, położonej w miejscowości W., gmina W., powiat (...), województwo (...), dla której Sąd Rejonowy w Trzciance VI Wydział Zamiejscowy Ksiąg Wieczystych w Czarnkowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz budynków na tym gruncie posadowionych, zawartej w formie aktu notarialnego (Repertorium A nr (...)) w dniu 11 października 2019 r. przez poprzednika prawnego pozwanej – J. S. z jednej strony, a pozwanej z drugiej strony z pokrzywdzeniem powódki, której przysługuje od J. S. wierzytelność w wysokości 396.799,85 zł ustalona prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt: IX GC 821/19 i w celu ochrony teje wierzytelności i jej zaspokojenia. Powódka wniosła również o zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powódka podała, że wyzbycie się majątku przez dłużnika J. S. nastąpiło w celu pokrzywdzenia wierzyciela. W dniu 11 września 2019 r. J. S. zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej. Następnie po złożeniu pozwu o zapłatę przeciwko J. S. w sprawie o sygn. IX GC 821/19, w dniu 11 października 2019 r. darował żonie E. S. własność opisanej wyżej nieruchomości. W tym dniu jego wymagane zobowiązanie wobec powódki wynosiło 344.017,82 zł wraz z odsetkami ustawowymi w transakcjach handlowych. Poza powyższym dłużnik posiadał jeszcze inne, będące przedmiotem postępowania sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Pile pod sygn. akt: V GNC 2013/19 zobowiązanie wobec powódki w wysokości 20.868,44 zł powstałe w 2017 i 2018 r. Powódka wskazała, że miał on zatem pełną świadomość istnienia swojego długu względem powódki, podobnie pozwana posiadała wiedzę o zadłużeniu męża.

W odpowiedzi na pozew z dnia 10 marca 2020 r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu żądania wskazała, że nabycie ww. nieruchomości w drodze darowizny nastąpiło do jej majątku osobistego w zamian za przejęcie spłaty kredytu. Nieruchomość jest bowiem obciążona hipoteką umowną zwykłą na rzecz (...) Banku S.A. na kwotę 409.453,62 zł oraz kaucyjną na kwotę 286.617,53 zł na podstawie umowy z dnia 21 stycznia 2011 r. Wierzytelność banku powstała wcześniej aniżeli wierzytelność powódki i korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia w jej sprzedaży w ewentualnym postępowaniu egzekucyjnym. Egzekucja z ww. nieruchomości byłaby dla powódki bezskuteczna, ponieważ gdyby nieruchomość została sprzedana to zaspokojenie z ceny sprzedaży tej nieruchomości uzyskałby bank a nie powódka. Na skutek dokonanej darowizny sytuacja majątkowa męża pozostała taka sama jak przed dokonaniem tej zaskarżonej czynności. Pozwana podniosła również, że z mężem posiada rozdzielność majątkową.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Mąż pozwanej J. S. jest dłużnikiem powódki. Firma Handlowa (...) I. D. sp.k. z siedzibą w R. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej sprzedawała J. S. olej napędowy. Pozwana wiedziała, że od czerwca 2019 r. działalność gospodarcza męża nie przynosi dochodów. Pozwana odebrała również kilka razy doręczone jej przez P. D. faktury wystawione przez powódkę na rzecz męża. Przedmiotowe dokumenty rachunkowe przekazywała następnie mężowi wskazując, iż ma się skontaktować z powódką.

Dowód: okoliczności bezsporne, nadto pozew (k. 4-10 akt SO w Poznaniu o sygn. IX GC 821/19); odpis z KRS (14-19); wypis z CEIDG (k. 44-45); zeznania świadka P. D. (k. 84-84v), przesłuchanie powódki (k. 84-84v); przesłuchanie pozwanej (k. 84v).

Pismem z dnia 28 maja 2019 r. Firma Handlowa (...) I. D. sp.k. z siedzibą w R. wezwała J. S. do zapłaty kwoty 334.017,82 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma.

Na skutek pozwu z dnia 27 czerwca 2019 r. wniesionego przez Firmę Handlową (...) I. D. sp.k. z siedzibą w R., doręczonego pozwanemu J. S. w dniu 29 lipca 2019 r. zarejestrowanego pod sygnaturą akt: IX GC 821/19, Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 12 grudnia 2019 r. wydał wyrok zaoczny, w którym zasądził od pozwanego J. S. na rzecz powódki Firmę Handlową (...) I. D. sp.k. z siedzibą w R. kwotę 334.017,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonych od następujących kwot i dat:

- 1.683,41 zł od dnia 28 czerwca 2018 r.
- 9.243,75 zł od dnia 3 lipca 2018 r.
- 13.243,75 zł od dnia 12 lipca 2018 r.
- 10.362,45 zł od dnia 16 lipca 2018 r.

- 10,906,77 zł od dnia 24 lipca 2018 r.
- 6.936 zł od dnia 30 lipca 2018 r.
- 11.333,60 zł od dnia 9 sierpnia 2018 r.
- 9.246,60 zł od dnia 15 sierpnia 2018 r.
- 5.643,00 zł od dnia 22 sierpnia 2018 r.
- 8.875,26 zł od dnia 29 sierpnia 2018 r.
- 10.906,20 zł od dnia 4 września 2018 r.
- 9.999,96 zł od dnia 29 października 2018 r.
- 9.999,99 zł od dnia 5 listopada 2018 r.
- 7.674,83 zł od dnia 22 listopada 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 26 listopada 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 1 grudnia 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 17 grudnia 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 24 grudnia 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 31 grudnia 2018 r.
- 10.000,00 zł od dnia 21 stycznia 2019 r.
- 9.999,98 zł od dnia 21 stycznia 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 26 stycznia 2019 r.
- 2.688,00 zł od dnia 4 lutego 2019 r.
- 7.312,01 zł od dnia 27 lutego 2019 r.
- 9.793,30 zł od dnia 23 marca 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 26 marca 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 1 kwietnia 2019 r.
- 7.579,31 zł od dnia 9 kwietnia 2019 r.
- 2.420,69 zł od dnia 11 kwietnia 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 17 kwietnia 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 23 kwietnia 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 27 kwietnia 2019 r.
- 10.000,00 zł od dnia 14 maja 2019 r.

- 10.000,00 zł od dnia 18 maja 2019 r.

- 10.000,00 zł od dnia 27 maja 2019 r.

wraz z kwotą 27.518,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 10.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Niniejszy wyrok uprawomocnił się w dniu 3 stycznia 2020 r., a w dniu 14 stycznia 2020 r. Sąd nadał mu klauzulę wykonalności. Powódka złożyła w dniu 21 grudnia 2010 r. do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Czarnkowie D. P. wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie ww. tytułu wykonawczego, w tym z nieruchomości dłużnika. Do dnia 12 lutego 2020 r. komornik nie wyegzekwował od dłużnika żadnych kwot tytułem spłaty ww. należności.

Powódka w 2019 r. wystąpiła również do Sądu Rejonowego w Pile z powództwem przeciwko J. S. o zapłatę kwoty 20.868,44 zł. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą V GNc 2013/19 i zakończona zasądzeniem roszczenia.

Dowód: okoliczności bezsporne, nadto wezwanie do zapłaty (k. 22-23); postanowienia SO w Poznaniu 31-32); zawiadomienie pełnomocnika strony o posiedzeniu sądu (k. 33); wyrok zaoczny (k. 129-130 akt SO w Poznaniu o sygn. IX GC 821/19); zarządzenie (k. 131 akt SO w Poznaniu o sygn. IX GC 821/19); wniosek o wszczęcie egzekucji komorniczej (k. 35-36); twierdzenia powódki zawarte w pozwie niezaprzeczone przez pozwaną w zakresie prowadzonej egzekucji komorniczej i toczącej się sprawy cywilnej przed SR w Pile (k. 5-12); zeznania świadka J. S. (k. 83 v); przesłuchanie powódki (k. 84-84v).

J. S. zakończył prowadzenie działalności gospodarczej w sierpniu 2019 r.

25 września 2019 r. sprzedał S. W. nieruchomość stanowiącą działkę o nr (...) o powierzchni 0,1393 ha położoną w W. w powiecie (...).

W dniu 11 października 2019 r. w drodze darowizny zawartej przed notariuszem M. K. w Kancelarii Notarialnej w P. (Repertorium A nr (...)) przeniósł na rzecz swojej żony E. S. własność nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,0532 ha, zabudowanej, położonej w miejscowości W., gmina W., powiat (...), województwo (...), dla której Sąd Rejonowy w Trzciance VI Wydział Zamiejscowy Ksiąg Wieczystych w Czarnkowie prowadzi księgę wieczystą nr (...). Przedmiotowa działka pozostaje zabudowana dwoma budynkami mieszkalnymi jednorodziinnymi, murowanymi, w zabudowie szeregowej oraz murowanym, jednokondygnacyjnym, budynkiem gospodarczym dobudowanym do budynku mieszkalnego. Darowana nieruchomość pozostaje obciążona hipoteką umowną zwykłą w wysokości 409.453,62 zł oraz umowną kaucyjną do kwoty 286.618,53 zł na rzecz (...) Bank S.A. z siedzibą w W. dla ochrony roszczeń wynikających z umowy kredytu hipotecznego nr DK/KR-H. (...)/ (...) z dnia 21.01.2011 r. Na dzień zawarcia umowy darowizny wierzytelność zabezpieczona ww. hipotekami nie została spłacona w pełnej wysokości, a zadłużenie z tego tytułu wynosiło ok. 290.000,00 zł. Nieruchomość będąca przedmiotem darowizny przedstawia wartość ponad 600.000 zł. Pozwana regulowała zobowiązania kredytowe zabezpieczone hipoteką przed zawarciem umowy darowizny, i czyni to w dalszym ciągu (pозwana nie posiada z tego tytułu zaległości). Darowana pozwanej nieruchomość służy do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych rodziny S..

Dowód: okoliczności bezsporne, nadto umowa darowizny (k. 79-81), odpis z KW (k. 37-43); twierdzenia powódki zawarte w pozwie niezaprzeczone przez pozwaną w zakresie sprzedaży nieruchomości i wartości nieruchomości darowanej (k. 5-12); zeznania świadka J. S. (k. 83 v); przesłuchanie pozwanej (k. 84v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następującej oceny zebranego w sprawie materiału.

Ustalone fakty były w przeważającej części bezsporne pomiędzy stronami, (więc nie wymagały dowodów) różnica dotyczyła głównie oceny prawnej przedmiotowego stanu faktycznego.

Zgodnie z art. 229 k.p.c., nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości co do swej zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy. W niniejszej sprawie przyznania faktów takich wątpliwości nie budziły, dlatego Sąd przyjął objęte nimi okoliczności bez dowodów. Z kolei art. 230 k.p.c. stanowi, że gdy strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, może fakty te uznać za przyznane. Każda ze stron nie wypowiedziała się co do niektórych twierdzeń swego przeciwnika procesowego o faktach. Ponieważ twierdzenia te znajdowały oparcie w okolicznościach sprawy, a nie pozostawały sprzeczności ze stanowiskiem strony milczącej i z wynikami rozprawy, Sąd uznał fakty, których dotyczyły za przyznane i przyjął je bez dowodów.

Dokumenty urzędowe i prywatne, które stały się podstawą poczynionych ustaleń Sąd uznał za w pełni godne zaufania. Ich prawdziwość i moc dowodowa nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Zeznania świadka P. D. i I. D. przesłuchanej za stronę powodową Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne. Były one spójne, logiczne, nie zawierały stwierdzeń sprzecznych z zasadami wiedzy i doświadczenia. Przy tym zeznania te wzajemnie się wspierały i uzupełniały. Duża część ich zeznań dotyczyła okoliczności bezspornych lub znajdowała oparcie w innych dowodach – dokumentach.

Za niewiarygodne Sąd ocenił zeznania świadka J. S., w których twierdził, że nie zaistniały żadne szczególne okoliczności skłaniające go do dokonania darowizny nieruchomości na rzecz żony dopiero w 2019 r. Świadek podawał, że żona od samego początku regulowała raty kredytu, a więc od 2011 r., w związku z tym małżonkowie już od dłuższego czasu nosili się z zamiarem przeniesienia własności na pozwaną. Zgodnie z oświadczeniem świadka, uczynili to dopiero po 8 latach, albowiem wcześniej nie mieli na to czasu. Zdaniem Sądu jest oczywiste, że to zła sytuacja ekonomiczna świadka i brak możliwości spłaty ciężących na nim zobowiązań spowodował darowanie nieruchomości żonie. Za mało prawdopodobne Sąd uznał również zeznania świadka, iż E. S., z uwagi na rozdzielność majątkową, nie miała wiedzy o jego problemach finansowych, ich źródle i wysokości. Trudno dać wiarę, że w sytuacji kiedy mąż przestał łożyć na rodzinę, ta nie zainteresowała się co jest tego przyczyną. Nie sposób uznać, że zadowolili się w tej sytuacji ogólnikami o trudnościach finansowych, a nie chciała poznać szczegółów, a więc przyczyn i rozmiarów problemów finansowych. W takiej zaś sytuacji musiałaby się dowiedzieć o poniesionych przez męża niepowodzeniach w działalności gospodarczej i ciężącym na nim w związku z tym zadłużeniu, gdyż nie miał on powodów, żeby je przed nią zatajać. Przeczące temu zeznania świadka Sąd odrzucił więc jako niewiarygodne. W ocenie Sądu, składając tej treści zeznania, świadek próbował ukryć, że jego żona miała świadomość, iż ma ona wysokie długi wobec powódki.

Uznanie za niewiarygodne zeznań ww. świadka skutkowało odrzuceniem zeznań pozwanej w omawianym zakresie. Dodatkowo podkreślenia wymaga, że pozwana przyznała, że odbierała od pełnomocnika powódki faktury wystawione na męża, które następnie mu przekazywała. Potwierdziła również, że miała wiedzę o zadłużeniu męża wobec powódki, ale nie знаła jego rozmiaru, o co nie dopytywała męża. Przy jednoczesnym twierdzeniu o posiadaniu wiedzy, iż od czerwca 2019 r. działalność męża nie przynosiła dochodów, że skutkowałą zakończeniem działalności, albowiem brakowało środków nawet na zakup paliwa, spłatę leasingów, brak wiedzy odnośnie wysokości długów jawi się jako całkowicie niewiarygodny. Zeznania pozwanej są zatem wewnętrznie sprzeczne i nielogiczne, i nie mogą stanowić pełnego dowodu. Sąd ocenił, że pozwana wiedziała o zadłużeniu męża, a jedynie w niniejszym procesie zeznaje odmiennie przyjmując taką postawę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się w całości zasadne.

Zgłoszone przez powódkę roszczenie o uznanie czynności prawnej darowizny poczynione przez dłużnika J. S. na rzecz jego żony E. S. za bezskuteczne w stosunku do powódki znajdują swoje uzasadnienie w treści art. 527 k.c.

Jak stanowi art. 527 k.c. gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§ 1). Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§ 2). Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§ 3).

Według art. 527 § 1 k.c. przesłankami skargi pauliańskiej są: 1) pokrzywdzenie wierzycieli, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, 2) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i 3) wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią.

Sytuację, kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli określa § 2 art. 527. Przepis ten wiąże pokrzywdzenie wierzycieli z rzeczywistą (a nie tylko możliwą) niewypłacalnością dłużnika na skutek dokonania przez niego czynności prawnej lub z jego niewypłacalnością – na skutek czynności prawnej – w wyższym stopniu, niż był przed jej dokonaniem. Dłużnik jest niewypłacalny, gdy cały jego majątek nie wystarcza na pokrycie długów. „Niewypłacalność w wyższym stopniu” oznacza, że w zasadzie każde istotne, bez względu na jego rozmiar, powiększenie niewypłacalności stanowi pokrzywdzenie wierzycieli; niewypłacalność nie musi ulec powiększeniu o całą wartość przedmiotu czynności prawnej dokonanej przez dłużnika. Ponadto, jak stwierdził SN, dłużnik staje się niewypłacalny w wyższym stopniu także wówczas, gdy zaspokojenie można uzyskać, ale z dodatkowym znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka (wyr. SN z 28.11.2001 r., IV CKN 525/00, Biul. SN 2002, Nr 5, s. 11). W orzecznictwie przyjmuje się, że istotą pokrzywdzenia wierzyciela jest zatem powstanie w wyniku dokonania przez dłużnika czynności prawnej sytuacji, która powoduje niemożność, ewentualnie utrudnienie lub też odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (wyr. SN z 28.11.2001 r., IV CKN 525/00, Biul. SN 2002, Nr 5, s. 11; wyr. SN z 22.10.2004 r., II CK 128/04, Biul. SN 2005, Nr 2, s. 16). Przy czym dla skuteczności skargi pauliańskiej nie jest bezwzględnie konieczne wszczęcie postępowania egzekucyjnego i wykazywanie jego nieskuteczności (wyr. SA w Warszawie z 6.12.1996 r., I ACr 853/96, OSA w Warszawie 1997, Nr 3, poz. 23). Skarga pauliańska nie ma charakteru wtórnego w stosunku do postępowania egzekucyjnego, ale – z zasady – go wyprzedza (wyr. SA w Krakowie z 17.7.2014 r., I ACa 566/14, Legalis).

Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdy zdaje sobie sprawę, że wskutek dokonania czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku. Pokrzywdzenie wierzycieli nie musi być zamiarem dłużnika. Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c., wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Rzeczą obojętną przy tym jest, do którego z wierzycieli się ona odnosiła (wyrok S.A. w Gdańsku z 1995.01.10., I ACr 1014/94, OSA 1995/2/6).

Z posiadaniem przez osobę trzecią wiedzy o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (co jest trudne lub wręcz niemożliwe do udowodnienia), zrównana została sytuacja, gdy osoba trzecia przy zachowaniu należytej staranności mogła tę wiedzę uzyskać (a zatem gdy brak tej wiedzy jest zawiniony). Nie ma przy tym znaczenia zła wiara osoby trzeciej ani to, czy posiadana przezeń wiedza jest wynikiem jej działania, a zwłaszcza porozumienia się z dłużnikiem. Obojętne też są źródło wiedzy i sposób jej uzyskania. § 3 art. 527 k.c. wprowadza ułatwienie dowodowe poprzez ustanowienie określonego w nim domniemania. Dla zastosowania go konieczne jest wykazanie przez wierzyciela, że osobę trzecią łączył z dłużnikiem stosunek bliskości w chwili dokonania czynności prawnej krzywdzącej wierzycieli. W razie wykazania tej okoliczności wierzyciel nie ma obowiązku udowadniania, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli. Osoba trzecia może obalić powyższe domniemanie przez udowodnienie, że pomimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć (Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania pod redakcją Gerarda Bieńka, t. I, s. 567).

Ustawa nie określa, jaki rodzaj stosunku łączącego osobę trzecią z dłużnikiem uzasadnia uznanie jej za „osobę będącą w bliskim z nim stosunku”. Ogólnie rzecz biorąc, w przepisie art 527 § 3 k.c. chodzi o taki stosunek bliskości między dwiema osobami, który uzasadnia przyjęcie, że jedna z nich jest w posiadaniu informacji o stanie majątkowym drugiej (wyrok SN z dnia 24 kwietnia 1996 r., I CRN 61/96, OSNC 1996, z. 9, póź. 125). Uznanie to uzależnione jest od oceny okoliczności ujawnionych w konkretnym przypadku (wyrok SN z dnia 10 kwietnia 1964 r., III CR 39/64, OSNCP 1965, z. 5, póź. 75). Stosunek bliskości z reguły wynika z powiązań rodzinnych: pokrewieństwa, małżeństwa czy powinowactwa.

Ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego pod kątem omówionych powyżej przesłanek przewidzianych w art. 527 k.c. daje podstawy do uznania, że J. S. i E. S. w chwili dokonywania czynności działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, poprzez darowanie nieruchomości J. S. stał się niewypłacalny, a pozwanej nie udało się obalić domniemania z art. 527 § 3 k.c.

Analiza wierzytelności przysługujących powódce wobec dłużnika J. S., ich zestawienie w porównaniu z majątkiem, który mógł służyć jego zaspokojeniu i sposób zachowania dłużnika wobec powódki przemawiały za uwzględnieniem powództwa.

Nie budziło wątpliwości w niniejszej sprawie, iż na skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika powódki J. S., tj. zawartej z pozwaną w dniu 11 października 2019 r. umowy darowizny pozwana uzyskała korzyść majątkową. Na skutek zawarcia tej umowy do majątku pozwanej weszła własność nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) o powierzchni 0,0532 ha, położonej w miejscowości W., gmina W., powiat (...), województwo (...), dla której Sąd Rejonowy w Trzciance VI Wydział Zamiejscowy Ksiąg Wieczystych w Czarnkowie prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz budynków na tym gruncie posadowionych.

W ocenie Sądu powódka wykazała, iż umowa darowizny zawarta przez pozwaną i J. S. została dokonana z pokrzywdzeniem powódki będącej wierzycielem J. S.. Zawierając przedmiotową umowę darowizny J. S. wyzbył się ostatniego składnika majątku. Niewątpliwie na skutek tych działań J. S. znacznie zmniejszyło się prawdopodobieństwo uzyskania przez powódkę zaspokojenia roszczenia jakie ma wobec niego. W niniejszej sprawie pokrzywdzenie wierzyciela przejawia się w tym, że na skutek działań dłużnika zaspokojenie wierzyciela staje się niemożliwe. Bezsporne w sprawie pozostawało, że postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułu wykonawczego uzyskanego przez powódkę wobec dłużnika J. S. nie doprowadziło do wyegzekwowania żadnych należności.

Pozwana podniosła, że nieruchomość była obciążona hipotekami, dlatego powódka w razie egzekucji z nieruchomości i tak nie uzyskałaby żadnego zaspokojenia. Bezsporne w sprawie pozostawało, że wartość nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny przekraczała 600.000 zł. Również wysokość hipotek w łącznej kwocie 696.072,15 zł mająca zabezpieczać wierzytelność Banku wobec J. S. z tytułu kredytu, wskazywała na ww. wartość nieruchomości. Na dzień dokonywania darowizny do zapłaty na rzecz wierzyciela hipotecznego pozostała łącznie wierzytelność w kwocie 290.000 zł. Nadto zgodnie z twierdzeniami J. S. i pozwanej raty kredytu hipotecznego były i są nadal regulowane. Powódka miała zatem realną możliwość, choćby w części, uzyskania zaspokojenia swojego roszczenia w przypadku sprzedaży licytacyjnej nieruchomości. Dodatkowo w ocenie Sądu o tym, czy i w jakim czasie wierzyciel uzyska zaspokojenie swojej wierzytelności prowadząc egzekucję zgodnie z zasadami art. 532 w zw. z art. 527 § 1 k.c., będzie decydować w istocie stan tej nieruchomości w chwili takiej egzekucji: jej wartość w tym czasie, obciążenie hipoteczne i inne zobowiązania uprzywilejowane oraz to, czy ewentualni wierzyciele wierzytelności uprzywilejowanych będą chcieli lub mogli prowadzić egzekucję swoich należności. Wszystkie te okoliczności mogą sprawić, że nawet przy obciążeniu nieruchomości hipoteką, wierzyciele uprzywilejowani będą mogli zaspokoić w całości lub w części swoje wierzytelności. Okoliczności te, istotne dla skuteczności egzekucji, nie mogą być znane w chwili orzekania w oparciu o art. 527 k.c., a tym samym nie mogą mieć wpływu na treść orzeczenia w tym znaczeniu, że nie mogą warunkować ani ograniczać zakresu uprawnienia wierzyciela przewidzianego w tym przepisie.

Sąd doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie spełniona jest także druga przesłanka skargi pauliańskiej, tj. działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Na przyjęcie, że dłużnik J. S. działał ze świadomością

pokrzywdzenia powódki zawierając z pozwaną umowę darowizny pozwala koincydencja czasowa między wezwaniem do zapłaty, wniesieniem powództwa przez powódkę w sprawie o zapłatę, a momentem dokonania darowizny. Zawierając przedmiotową umowę darowizny J. S. wiedział jaka jest wysokość jego zobowiązania wobec powódki, miał świadomość swoich problemów finansowych i wobec tego mógł przewidywać, że w takiej sytuacji powódka będzie dochodziła zaspokojenia z prawa własności nieruchomości. Jednocześnie J. S. i pozwana zgodnie wskazywali, iż J. S. nie posiadał innego majątku i ciążyły na nim liczne zobowiązania, z którymi z uwagi na nierentowność prowadzonej działalności, miał problemy w spłacie. Bezsporne w sprawie było, iż J. S. po wniesieniu pozwu o zapłatę przeciwko niemu przez powódkę w 2019 r. zarówno przed Sądem Rejonowym w Pile jak i Sądem Okręgowym w Poznaniu, zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej, następnie sprzedał we wrześniu 2019 r. nieruchomość gruntową, przez co nieruchomość będąca przedmiotem sporu w niniejszej sprawie stanowiła ostatni składnik jego majątku. Sekwencja działań dłużnika po wszczęciu postępowania cywilnych przez powódkę wskazuje, iż J. S. świadomie dokonywał rozporządzeń swoim majątkiem, zwiększając swoją niewypłacalność wobec wierzyciela.

W tym miejscu Sąd jeszcze raz podkreśla, że uznał za bezzasadne zeznania J. S. i pozwanej dotyczące braku wiedzy pozwanej w zakresie przedmiotowego zadłużenia męża, o czym szczegółowo wypowiedział się w ramach oceny dowodów zgromadzonych w sprawie. Pozwanej, jako osobie najbliższej dłużnikowi powódki, nie udało się zatem obalić domniemania z art. 527 § 3 k.c.

Dodatkowo w zakresie trzeciej z przesłanek uznania czynności prawnej za bezskuteczną ustawodawca przewidując trudności wierzyciela w wykazaniu u osoby uzyskującej korzyść świadomości działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela wprowadził w art. 528 k.c. ułatwienia, zgodnie jeżeli skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Nie ma zatem potrzeby wykazywania świadomości osoby trzeciej - pozwanej, która nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że J. S. działał z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W orzecnictwie sądów powszechnych utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym w sytuacji gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem art. 527 § 3 k.c., a wnioski dowodowe zmierzające do obalenia domniemania z art. 527 § 3 k.c. winny ulec oddaleniu jako dotyczące faktów niemających znaczenia dla sprawy (por. wyrok z dnia 8 lipca 2014 r. Sądu Apelacyjnego w Warszawie sygn. VI ACa 1655/13, wyrok z dnia 21 marca 2013 r. Sądu Apelacyjnego w Katowicach V ACa 828/12).

Umowa darowizny stanowi niewątpliwie trzon pojęcia, którym posługuje się art. 528 k.c., i każda darowizna jest na pewno przypadkiem czynności, do których odnosi się art. 528 k.c.

W niniejszej sprawie doszło zatem do zbiegu dwóch korzystnych dla wierzyciela podstaw prawnych, to jest dokonania czynności prawnej nieodpłatnie (darowizny) na rzecz osób bliskich, tj. żony. W tych okolicznościach należało uznać ziszczenie się przesłanek z art. 528 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd uwzględnił powództwo, o czym orzekł w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie drugim wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. obciążając tymi kosztami pozwaną, jako stronę przegrywającą proces. Na zasądzone na rzecz powódki koszty procesu w kwocie 30.657 zł składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 19.840 zł, wynagrodzenie reprezentującego powoda radcy prawnego w stawce minimalnej 10.800 zł, liczonej od wartości przedmiotu sporu oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa pełnomocnika powoda w kwocie 17,00 zł.

sędzia Przemysław Okowicki